

Mundruczó Kornél: Akkor kezdem el a filmet, amikor azt érzem, hogy már tudom, mit, hogyan akarok csinálni. Mundruczó Kornél: Akkor kezdem el a filmet, amikor azt érzem, hogy már tudom, mit, hogyan akarok csinálni. Addig vagyok türelmetlen, amíg nincs meg a „miért”. A cannes-i siker után máris itt a következő: Brüsszelben, az Aranykor filmversenyen fődíjat kapott a film, amely a klinikai halálból visszatért, drogfüggő Johanna szerelmi történetét meséli el úgy, hogy Jeanne D’Arc áldozati alakját a Lipótmezőre helyezi. Legközelebb a dél-koreai Puchonban, a fantasztikus filmek fesztiválján mutatják be az alkotást. Mundruczó Kornél a fiatal magyar filmrendezők generációjának kétségkívül a legizgalmasabb egyénisége. Nincsen nekem vágyam semmi, Afta, Szép napok című rendezéseit több ország megvette, az év vége felé pedig ismét nagyjátékfilmet forgat. Már harmadszor hívták meg Cannes-ba. Tavalyelőtt A 78-as Szent Johannáját vetítették a fesztiválon, tavaly pedig rendezői diplomafilmjét, a Kis Apokrif No. 2-t válogatták be a programba. Sokak szerint van egyfajta hierarchia Cannes-ban. Be kell járni egy utat ahhoz, hogy valaki bejusson a nagyjátékfilmek versenyébe. Ez valóban így van. Az Egy bizonyos tekintet szekció azonban többet ér, mint a berlini vagy a velencei verseny. Már ott lenni is komoly elismerést jelent. És piaci szempontból sem mellékes. Másutt aligha történhetett volna meg, hogy tíz ország vásárolja meg a filmet. Cannes ebben is kivételes hely. A Johanna ugyanis nem a mindenkori kommerszet akarja kielégíteni. Nem akarok a zsebemben turkálni, mindössze arra vagyok kíváncsi: ha tíz ország megvette a filmet, akkor a következő munkájához megvan az anyagi alap? Az eladási összegek bizonyos százalékát azok a produkciós irodák kapják, amelyeknél a Johanna filmjogai vannak. Vásárlási szempontból azonban nem egy egetverő összegről van szó. A lyukakat, a mínuszokat, amelyekkel elúsztuk, amit még rá kell költeni a filmre, ebből kell fedezni. Két producerem, Petrányi Viktória és Tarr Béla viszont már a következő munkámra is gondolnak, és annak az előkészítése is pénzbe kerül. Három kört futott már Cannes-ban. Ahhoz viszont, hogy a játékfilmek versenyébe is bekerüljön, ez sem elég. Újra egy jó filmet kell forgatnia. Ami senkinek sem könnyű, még a legnagyobbaknak sem. Nincsenek hibátlan életművek. Még azok között sem, akiket nagyon respektálok. Fassbindernek minden alkotásán érződik, hogy nagyon tehetséges pasas csinálta, de nála is van egyfajta hullámmászás, és ez tök normális. Az egyik film vezet a másikba, abból jön a következő. Mindegyik összefügg. Sohasem lehetek abban a biztonságban, hogy én feltétlenül egetverő filmet csinállok. Miért is? Meg aztán baj is lenne, mert az azt jelentené, hogy nem kockáztatok. Ha pedig nem kockáztatnék, akkor nem rakom feljebb és feljebb a léceket, amit át kell vinni. De lehet, hogy a legfontosabb tapasztalataim épp egy ilyen kudarcból jönnek elő. Mondok egy példát: a főiskolán két filmet nagyon elrontottam. Egyik sem sikerült. A Vörös hold anyagában teljesen elvesztem. A végén ötperces film lett, pedig volt annak egy negyvenperces változata is. Nem tudtam, mit is akarok tulajdonképpen, mégis rengeteget tanultam belőle. Volt egy József Attila-vers, abból kellett filmet csinálni. „Tedd a kezéd homlokomra, mintha kezéd kezem volna...” Valami olyat éreztem, hogy egy nagyon kisajátító szerelmi viszonyt szeretnék elérni, a megszentelt szerelem jegyében. És akkor én ezt oda fordítottam le, hogy legyen egy ortopéd orvos, aki nagyon féltékeny a feleségére, s amikor az elmegy bulizni, visszafele elüti a kocsival, majd levágja kezét-lábát, hogy ne tudjon többé elmenni otthonról. Nem a témával volt baj, hanem a feldolgozás módjával. De ez a film vezetett el az Aftához, amelynek minimális története van, hosszú beállításokkal is autentikus figurákkal. A másik kudarc az időhiány miatt következett be. Egy Kosztolányi-novellát kellett filmre vinni, és úgy éreztem, nem tudok a mélyére menni, nem tudtam kiszedni belőle azt, ami igazán érdekelt. Azt találtam ki, hogy egy nagyon hagymázás szappanoperát csinállok, gúnyolva a műfajt, a stílust. Egy hét alatt készítettük elő a filmet, egy vagy két nap alatt írtuk meg Petrányi

Írta: Új Szó

2005. július 23. szombat - Módosítás: 2005. július 23. szombat

---

Viktóriával. A nézők imádják, nekem viszont van egy nagyon nagy gondom vele: személyesen egyáltalán nem vagyok érintve a filmben. Akkoriban ugyanis már a Szép napokat készítettem elő... ...amellyel aztán Ezüst Leopárd-díjat nyert Locarnóban. A film két főszereplője, Tóth Orsi és Polgár Tamás pedig a franciaországi Angers-ben kapták meg a legjobb színészi alakítás díját. Témaválasztásával, elbeszélőmódjával és képi világával trendi rendezőként gyűjti a díjakat szerte a világon. Van valami, amit én a színházból és Zsámbéki Gábortól, főiskolai osztályfőnökömtől tanultam, hiszen színészi diplomával a zsebemben kezdtem el a főiskola rendező szakát 1998-ban. Hogy minden anyagnak megvan a saját formája. Aki végiggondolja a filmjeimet, az látja, hogy mind másképpen néz ki, más módon van kitalálva. Az akarat, a filmcsinálási kényszer, ami működik bennem – hogy nekem dolgoznom kell, mert rosszul érzem magam, ha nem dolgozom –, nagyon személyes. Ha ebben az állapotban vagyok, akkor a végeredményben nem fogok csalódni. Én csak addig szeretnék filmet csinálni, amíg ezt a személyes ügyet érezni fogom. Ennek van ugyanis ereje, nem a formának. Az amúgy is mindig változik. A Johannát és a Szép napokat a forma szempontjából vagy filmnyelviileg nehéz összehasonlítani, mert teljesen más a kettő. Még akkor is, ha van valami közös bennük, hiszen az én munkáim. Nem akarok azonban olyan anyagokhoz nyúlni, amelyek már ismerősnek tűnnek, azok nem jelentenének kihívást számomra. Inkább olyan témákat keresek, amelyekkel szűz terepen mozoghatok. A Johanna is az volt. Szűz terep. Szabadság, amely nagyon sok kockázattal jár, de élveztem, hogy meg kell küzdenem ezekkel a kihívásokkal. Én akkor működöm jól, ha kihívások előtt állok. Van, aki azt szereti, ha békén hagyják, csak úgy tud dolgozni, én meg valószínűleg magam teremtem meg a falakat, amelyeket aztán le kell döntenem ahhoz, hogy előbbre juthassak. A New York Times kritikusa két mondatot idézett a Johannából cannes-i tudósításában. Bizonyára ez tetszett neki a legjobban. Az egyik: „Megérkezett-e már a májam?” A másik: „Meneküljünk az urológiára!” Nagyon szépet írt a filmről, és ez a két szlogen maradt meg benne. Ezt is leírta. Hogy erre sokáig emlékezni fog, ha az idei cannes-i mustrára gondol majd. A Johanna filmopera. Klasszikus értelemben nem operafilm. Fordítottam a szón, hogy közelebb jussak ahhoz, amiben ez a film különbözik egy operafilmtől. Itt a történetet én találtam ki, a librettóra én kértem fel a költőt, és én kerestem meg a zeneszerzőt, hogy itt ez a mű, ezt kellene megzenésíteni. Ez tehát egy kontrollált folyamat volt. A saját területén azonban mindkét alkotó a legteljesebb szabadságot élvezte, de úgy, hogy minden a film miatt történjen, és ne fordítva. Hogy egy zeneszerző írt egy operát, és az nekem annyira tetszett, hogy meg akartam filmesíteni. Hét éve már, hogy filmeket rendez. Ez a hét év termelt is eleget. Szeretek gyorsan dolgozni. Nekem rosszat tesz, ha lassú vagyok, ha sokat nyammogok valamin. Ez a gyorsaság azonban nem valamiféle kapkodás, csak miután állandóan dolgozom, nincsenek szünetek, csak nulla percek. Következő filmemet, a Deltát például már tavaly télen meg akartam csinálni, csak nem jött össze rá a pénz. A külföldi malmok is lassan örölnek. De volt közben egy ötletem, a Johanna, amit kevés pénzből is meg lehetett csinálni, még kevesebből, mint a Szép napokat. Most pedig ott tartok, hogy elolvastam a Delta másfél évvel ezelőtt született forgatókönyvét, és azt mondtam: újra kell írnom a történetet. Az alapok azonban változatlanok. Közben német megrendelésre is forgatott egy rövidfilmet. Egy részt a Lost and foundba. Ott is megpróbáltam valami olyat, aminek a tapasztalatai aztán átmentek a Johannába. A kettő együtt pedig, a tapasztalatokat illetően, remélhetően megjelenik a Deltában. Nagyon vallom azt a bergmani tételt, hogy filmkészítést csak filmkészítés közben lehet a leginkább megtanulni. Asztalnál nagyon nehéz. A németek hat fiatal kelet-európai rendezőt kértek fel, akik más módon látják országuk problémáit, mint ami eddig megszokott volt. A döbbenetes az a dologban, hogy ők ezt össze tudták hozni, pénzük

Írta: Új Szó

2005. július 23. szombat - Módosítás: 2005. július 23. szombat

---

volt rá. Hogy az ottani alapítványoknál megvan ez a fajta kíváncsiság. Azt mondták: a generáció legyen a gyűjtőszó, s nekem ez nagyon kapóra jött, hiszen ennek kapcsán sok mindent végig lehet gondolni. A Rövid ideig tartó csend – ezt a címet adtam a filmnek – egy nagyon furcsa viszony két testvér között. A lány (Tóth Orsi) lent marad vidéken, miközben a bátyja (Trill Zsolt) már Pesten lakik. Egy anyagból vannak gyúrva, és szerelemmel szeretik egymást. A Deltában ez izzó, forró, beteljesülő és elmúló történet lesz. Tesztelni akartam, hogy ez egy teljesen más környezetbe átrakva működik-e vagy sem. S mivel működik, tudom, hogyan lehet majd a Deltában tovább menni ezen az úton. Mi lesz a kiindulópont? A Delta tulajdonképpen krimi lesz, de olyan értelemben, mint amennyire Dosztojevszkij is krimi. Tehát, hogy sok kettős tartama van. És lesz benne egy Hamlet-parafrázis. Magyarán: egy meghalt apa és a visszatérő fiú története, aki helyre akarja zökkenteni az időt. Természetesen nem fog sikerülni neki, és tragikus véget szenved. Sűrű, szövevényes dolgokat csinállok, miközben a borzasztó egyszerűt keresem. De nem tudok egyszerű lenni, mert mindig adódik valami, amit meg kell tekernem, hogy olyan legyen, mint egy Schiele-grafika. Ami biztos: a film egy beteljesült, majd megszűnő szerelemről szól, amelynek köze van a halálhoz. arás közben mennyire gyors? Leírni a történetet: nulla. Az a legkevesebb. Nagyon jó kollégáim vannak. Petrányi Viktóriával és Bíró Yvette-tel írunk közösen. Iszonyatosan jó szellemi közösség a miénk. Légtalpacsal fúrunk mind a hárman lefelé. De minden egyes ponton, ahol megállunk, hogy „ez jó!”, ott felbukkan egy újabb történet. Mégsem ez a fontos, hanem mindig az a pont, ahol éppen tart a gondolkodás. Az inspiráció a lényeg. Hogy velük érzem magam a legjobban írás közben. Egyedül nem is tudnék írni. Levelezünk, találkozunk, diskurálunk. Azt mondom a Vikinek: „Nem gagyi az a része, hogy...?” Ő meg négy nap múlva szól, hogy „Figyelj, én azt gondolom, hogy...” „Hú, ez nagyon jó!”, mondom én. És máris megkérdem Yvette-tet, hogy „Na, most erről mi a véleményed?” Mire ő azt írja: „Rendben, de ne felejtjük el, hogy...” És akkor ezt is megbeszéljük. Én ösztönös vagyok, soha nem a végiggondoltság vezet. Ismerem az embereket, akikről filmet készíték. Nem írni nehéz, hanem megtalálni a történetet. Azt felszínre kell hozni valahonnan. Bizonyos értelemben minden film az én történetem, de Viki és Yvette nélkül egyik sem lenne olyan, amilyen. Tehát ők is tökéletesen részei annak, amit csinállok. De Tarr Béla is jófajta kontroll, bár vele nem vagyok ennyire személyes viszonyban, csak nagyon értjük egymás nyelvét. A hongkongi Wong Kar-Wait is régóta kedveli. Filmet csinál. Igazi mozi. Őszinteséget és személyességet érzek minden munkájában. A Csungking expressz, a Boldog együttlét vagy a Szerelemre hangolva ugyanolyan fontos volt számomra, mint legutóbbi filmje, a 2046. De más alkotókat is nagyon szeretek. Bunuel, Fassbindert, Kubrickot, Tarkovszkijt, Fellinit, Pasolinit, Kim Ki-Dukot, bár ő nem annyira szeplőtelen. Van pár alkotása, amelyet nem könnyen ettem meg. Én azokat a filmeket szeretem, amelyeknek személyes sűvöltése van. Most például Haward Hawks és Orson Welles filmjeit élvezem. És van egy thaiföldi rendező is, akire nagyon figyelek: Apichatpong Weerasethakul. Tropical Malady című filmje két fiú belső csatáit tárja fel. Tavaly láttam Cannes-ban. Lenyűgözött. Egyszer azt mondta: forgatás előtt akkor nyugodt, ha nyugtalan. Akkor kezdem el a filmet, amikor azt érzem, hogy már tudom, mit, hogyan akarok csinálni. Addig vagyok türelmetlen, amíg nincs meg a „miért”. Amint megvan, az „ahogy” már a csemege, a hedonizmus része. Akkor már nagyon jó minden kis részletet kitalálni. SZABÓ G. LÁSZLÓ